

GAZETA LWOWSKA.

Z dodatkami kosztuje w prenumeracie: Bez pocztu: kwartalnie 4 zł.; miesięcznie 1 zł. 40 centów. Z pocztą kwartalnie 5 zł. miesięcznie 1 zł. 75 centów waluty austr. — Inscrypcja w półkolumnie, drukiem garmont, 7 centów od wiersza. — Reklamacye są wolne od opłaty pocztowej.

PRZEGŁĄD.

Monarchya austriacka. — Ameryka. — Hiszpania. — Anglia. — Francya. — Belgia. — Włochy. — Niemce. — Rosya i Królestwo Polskie. — Turcya. — Doniesienia z ostatniej pocztu. — Kronika.

Monarchya Austriacka.

Rzecz urzędowa.

Gmina Kleszczowna w obwodzie brzeżańskim obowiązła się dla założenia szkoły parafialnej u siebie:

1. w przeciągu 3 lat wystawić stosowny budynek szkolny, który ma obejmować także pomieszkanie nauczyciela, własnym kosztem i na przeznaczonym na to gruncie gminnym, a tymczasem umieścić szkołę w najętym domu;

2. budynek i wszystkie sprawione porządki szkolne utrzymywać zawsze w dobrym stanie;

3. Na utrzymanie nauczyciela, który ma zarazem pełnić służbę dyaka, płacić rocznie gotówką 60 zł. w. a. w kwartalnych ratach z dołu; a

4. opalać szkołę zawsze własnym kosztem i zajmować się usługą szkolną.

Udowodniona temi ofiarami troskliwość o poparcie oświaty między ludem wiejskim podaje c. k. galicyjskie Namiestnictwo z uznaniem do wiadomości powszechnej.

Sprawy krajowe.

(Doniesienia z Węgier.)

Odczytany w sejmie kroackim na posiedzeniu dn. 15. b. m. najwyższy reskrypt jest następującej osnowy:

Na najuniżeńsze przedstawienie, które wręczyła Mi deputacya Waszych Wierności wysłana z posiedzenia sejmowego w Zagrabiu na dniu 1. maja 1861 w sprawie reprezentacyi Pogranicza wojskowego na sejmie kroacko-slawońskim, zważywszy, że sejm nie może prawomocnie załatwić bieżących politycznych kwestyi ściągających się do Królestw Dalmacyi, Kroacji i Slawonii bez spółudziału powiatów wojskowych należących do całości rzeczonych królestw, postanowiliśmy najlaskawiej dozwolnić, i wydaliśmy już stosowne rozkazy do Naszego ministra wojny, aby reprezentanci z pomienionych powiatów wojskowych niezwłocznie powołani byli do sejmiku kroacko-slawońskiego, a to na zasadzie statutu wyborczego z r. 1848.

Skończywszy obrady w kwestyach politycznych bieżących reprezentanci Pogranicza wojskowego nie będą uczestniczyć w dalszych obradach sejmiku kroacko-slawońskiego, lecz mają powrócić do domu, iż jako wyraziliśmy w liście Naszym odrębnym z dnia 21. lutego 1861 do Naszego Bana Imp. barona Sokcewich, przy zupełnej odmiennej organizacyi powiatów wojskowych uchwały sejmiku prowincjonalnego zastosowane do powiatów wojskowych nie mogłyby jak tylko nadwzajemnie wojskową cechę ich organizacyi, z drugiej zaś strony ludność wojskowa nie powinna mieć wpływu na uchwały polityczne, które nie mają jej samej obowiązywać.

Rozkazujemy zatem najlaskawiej niniejszem Waszym Wiernościom przyjąć i uważać za członków sejmiku kroacko-slawońskiego reprezentantów Pogranicza wojskowego w obradach nad pomienionymi bieżącymi politycznymi kwestyami.

Dając w ten sposób rzeczonym królestwom nowy dowód Naszej ojcowskiej pieczołowitości w zabezpieczeniu ich praw, pozostajemy Wam w Naszej c. k. przychylności i łasce życzliwi.

Dan w Naszym c. k. głównem i rezydencyjnym mieście Wiedniu, dnia 9 maja roku zbawienia 1861.

Franciszek Józef, r. w.

Po odczytaniu powyższego reskryptu rozwinęła się dosyć żywa dyskusya. Jego Exc. Ban oznajmił, że już przed kilku dniami wydał rozkazy przedsięwziąć wybory, tak aby reprezentanci wojskowi mogli już zasiąść w sejmie dn. 27. b. m. Deputowany Kniazewicz zapytuje, które pułki otrzymały rozkaz przystąpić do wyborów. Jego Exc. Ban odpowiada, że tylko te, które należą pod jeneralną komendę w Zagrabiu. Deputowany Kuszlaui czyni uwagę, iż to się sprzeciwia wyrazom najwyższego reskryptu, który w ogóle o całym Pograniczu mówi.

Deputowany Kuszewicz utrzymuje, że sejm ma prawo rozpisywać wybory. — Deputowany Staszewicz sprzeciwia się wnio-

skowi dep. Lovricza, aby uchwalić podziękowanie deputacyi Wiednia, iż ta wchodziła w Wiedniu w narady z osobami obcemi całej tej sprawie, i dodaje, że spółudział reprezentacyi Pogranicza wojskowego w sejmie będzie tamował czynności sejmiku, w rozwoju życia konstytucyjnego.

Jego Exc. biskup Stroschmayer odpowiada imieniem deputacyi na uczyniony zarzut, że w obradach w Wiedniu niezustąpił z drogi ścieżki legalnej.

W końcu przyjęto wniosek oddać najwyższy reskrypt pod obrady sekcji.

Ameryka.

(Sprawa unii. — Doniesienia z Ameryki centralnej.)

Nowy Jork, 4go maja. Prezydent Lincoln wydał znowu proklamacyę, którą powołuje do broni 41.000 ludzi, mianowicie 23.000 do armii regularnej a 18.000 do marynarki. Deputacya z zachodniej Wirginii oznajmiła prezydentowi, że ta część kraju będzie bronić unii, jeśli lud będzie uzbrojony. Paropływ „Atlantic” przywiózł wiadomość, że powiodło się sprowadzić posiłki do fortu Pickens, i że południowe państwa nie stawiały żadnego oporu. W Baltimore panuje spokój. — W izbie prawodawczej w Maryland przeszedł raport bardzo nieprzyjający rządowi związkowemu o stosunkach unii. Większa część wydziału składa się z secesjonistów. Gubernator w Missouri zganiał w poselstwie swoim do ciała prawodawczego postępowanie rządu w Washingtonie. — Angielski poseł lord Lyons zaprzecza pogłosce, jakoby usiłował przywieść do skutku zawieszenie broni. To samo zaprzecza minister Seward następującem oświadczeniem: „W pogłosce względem zawieszenia broni nie ma ani słowa prawdy. Nadzieja ta znikła już 4. marca. F. W. Seward.”

Z centralnej Ameryki donoszą: W Yucapatanie wybuchło powstanie. Piętnastu oficerów angielskich zginęło. Z Ruatanu wyprawiono tam pułk wojska. Tymczasem — jak donoszą z Nowego Orleanu — powstałi Indianie także na wyspie Ruatan przeciw Anglikom, i wojsko angielskie postanowiło ustąpić z wyspy.

Hiszpania.

(Anexya San Domingo. — Doniesienia z Marokka.)

Dzienniki hiszpańskie ogłaszają osnowę wniosków, które jenerał Santana przedłożył rządowi hiszpańskiemu, jako zasadę przyjęcia anexyi rzeczypospolitej San Domingo. Przedewszystkiem postanowiono nie zaprowadzać niewolnictwa na wyspie, i uważać San Domingo za hiszpańską prowincyę.

Epoca zapewnia, że Anglia nie sprzeciwiała się wcale anexyi, i że Cesarz Napoleon winszował anexyi Królowej Izabelli.

— Madrycka *Correspondencia* opierając się na telegramie otrzymanym z Seville donosi, że w Tangerze zaszły wypadki niebezpieczne. **Epoca** zaprzecza tej wiadomości, lecz dodaje:

Nie możemy tać przed sobą, że Marokko jest teraz w stanie niebezpiecznego przesilenia. Niewątpliwą jest rzeczą, że książę Soliman na czele kilku nieprzyjających plemion Kabylów, których fanatyzm zapala, ma zamiar postawić rząd w przykrem położeniu.

Anglia.

(Wiadomości bieżące. — Dokumenta w sprawie włoskiej)

Londyn, 17. maja. Z Malty pod dniem 13. maja telegrafują: „Królewski jacht „Victoria and Albert“ zawinął tu dziś o piątej godzinie po południu z Cesarzową Austrią. Poźniej przybił do portu także jacht „Osborne“. Zdrowie Jej Mości Cesarzowej bardzo się polepszyło. Jutro odpłyną obydwaj jachty do Tryestu.”

— Na posiedzeniu izby wyższej oświadczył hrabia Granville, że Anglia uznaje rzeczywistą blokadę portów amerykańskich. Co do przedmiotów mających się uważać za kontrabandę wojenną, muszą rozstrzygać pojedyncze przypadki. — W izbie niższej odczytano po raz drugi bil budżetu bez poprzedniego głosowania.

— Depesza lorda Russella do sir Hudsona, na którą hr. Cavour odpowiedział znaną notą z dnia 16. marca, jest następującej osnowy:

Ministerstwo spraw zewnętrznych dnia 21. stycznia. Nie otrzymałem potąd żadnego urzędowego zawiadomienia względem dekretów, które mi pan przysłał w odpisie, na mocy których Neapol, Sycylia, Umbrya i Marchye wcielone są nie do Sardynii, lecz do królestwa Włoskiego. Rząd Królowej JMei mało przykłada wagi

do powszechnego głosowania w tych prowincjach. Głosowanie to nie było niczem więcej jak formalnością, i nastąpiło po dokonanych rokoshu, zaborze lub zawartych z góry układach, i nie mogą być przeto uważane za objaw niezawisłej woli narodu. — Jeżeli jednak reprezentanci rozmaitych państw włoskich, którzy mają się zebrać na dniu 18. lutego, zechcą państwa te ukonstytuować w jedną monarchję konstytucyjną, natenczas rzecz ta innego nabierze znaczenia. Jeżeli Królowa JMé. otrzyma zawiadomienie o ukonstytuowaniu takiego państwa, rząd królewski nie zaniedba zapewno udowodnić, że nowa ta monarchya utworzona jest za wolą włoskiego narodu, i że posiada wszelkie własności dobrego rządu, utrzymać porządek wewnątrz a stosunki pokoju i przyjaźni na zewnątrz.

Wzajemne państw Europejskich zobowiązania, ważność układów określających granice każdego państwa, i obowiązek zachować się zgodnie względem mocarstw ościennych, oto są węzły, które łącząc narody Europejskie, nie dopuszczają nieufności, podejrzliwości i niezgody, co by pozbawiło Europę pokoju, pomyślności i wszelkiego bezpieczeństwa. Nie bez pewnego zamiaru czynię powyższe uwagi. Nie potrzebuję powtarzać tego, co wyraziłem w depeszy mojej z dnia 26. sierpnia r. z. Wyrażone tam uczucia ożywiają potąd niezmiennie gabinet Królowej JMéi. Po zaburzeniach kilku lat ostatnich Europa ma prawo oczekiwać, że królestwo Włoskie nie stanie się źródłem nowej niezgody, i nowych zawiązków. Możesz Pan odczytać niniejszą depeszę hr. Cavourowi, i jeżeli będzie sobie tego życzył, pozostawić mu ją w odpisie. Jestem itd.

John Russell.

Francya.

(Obrady w senacie. — Depesza p. Thouvenela. — Kanał Suez. — Wiadomości bieżące.)

Paryż, 17. maja. Na przedwczorajszym posiedzeniu senatu skończyły się obrady nad petycjami w sprawie chrześcian syryjskich. Minister Billault skreśliwszy między innemi historyczny pogląd całej tej sprawy rzekł w końcu:

Niemoc Turcyi skłoniła mocarstwa do jak największej przeczorności. Układy względem wyprawy toczyły się długo, a wyprawę samą przedłużono do dnia 5. czerwca. Anglia pozwoliła na to jedynie pod warunkiem, że wyprawa w żaden sposób po za ten termin przedłużoną nie będzie. Co do organizacji Syrii rząd Francuski ma silne powody mniemać, że najprędzej przyjęty będzie projekt aby ustanowić jednego naczelnika z władzą nad całą ludnością na Libanie. — Francya nie może zastosować się do zawartej konwencji. — Musi zatem opuścić Syryę. Jeżeli krok ten zle za sobą pociągnie następstwa, Francya odpowiedzialność za to zrzuca z siebie na inne mocarstwa. Jeżeli krew na nowo popłynie, iż nie usłuchano rad Francyi, na Europie wielka będzie ciężka odpowiedzialność. Nie Francya opuszcza Syryę — Europa czyni to. Tam gdzie chodzi o samą Francję, gdzie ma ręce rozwiązane Francya nie lęka się niczego i nie ustępuje nigdy. Jakże zechce dalej postąpić Cesarz?.. Francya nigdy nie zapomni swych obowiązków. Równocześnie i o okrętach, które mają zabrać na swym pokładzie na powrót wojsko z Syrii, wypływa z Tuluzy sześć okrętów wojennych. — Okręta te będą krążyły na wodach syryjskich, aby trzymać na wodzy bandy rozbójnicze. Anglia jest już o tem zawiadomiona. Jej pawilon będzie powiewał w Lewancie obok francuskiego i rosyjskiego. Gdyby się okazała potrzeba innych jeszcze środków, rząd będzie myślał o nich.

Tu odczytuje p. Billault okólnik p. Thouvenela wydany pod dniem 3. maja, i dodaje w końcu:

Francya uwolniona od mandatu Europejskiego, odzyskuje wolność działać swobodnie według własnego sądu i przekonania. Wzywa zatem senat odpowiedzieć na petycję przejściem do porządku dziennego.

Mowa ta wywołała wielkie wzruszenie w izbie. Larochejaquelin uznaje oświadczenie powyższe ministra za dostateczne. Poczem wniosek przejść do porządku dziennego przyjęto jednomyślnie, z wyjątkiem dwóch głosów, z tych jednym był głos kardynała Mathieu. — P. Thouvenel przesłał do gabinetów memoryał, w którym skreśla szczegółowo i motywuje projekt organizacji Syrii z jednym naczelnikiem na Libanie. Memoryał ten miał sprawić wielkie zajęcie w kołach politycznych. — Turcyja jeszcze się nie oświadczyła co do rzeczonoego projektu.

Patrie donosi, że okręta transportowe, które mają zabrać wojsko francuskie z Syrii odbyły już z Tuluzy dnia 19. b. m.

— Depesza pana Thouvenela do margrabiego Lavalette w Konstantynopolu, którą pan Billault odczytał na posiedzeniu senatu, taki ma początek:

Powodowana jedynie uczuciem ludzkości, pragnąc powstrzymać rozlew krwi, i zapobiedz większemu nieszczęściu, podjęła się Francya misji w Syrii, którą jej mocarstwa za wspólnym porozumieniem powierzyły. Misji tej dopełniliśmy bez nieczyjjej obrazy, dopełniliśmy z całą uczciwością; poświęciliśmy wszystkie nasze siły, aby pomyślnym skutkiem uwiecznić to co Europa miała na myśli.

Mogliśmy wprowadzić przywrócić tam porządek w ten sposób, aby po odejściu naszego korpusu ekspedycyjnego nie zgoła nie zagrażało spokojności. Naszem zdaniem, któreśmy wypowiedzieli, i które mamy ciągle na myśli, chcąc bezpieczeństwo chrześcian syryjskich utrwalić, należałoby wtedy dopiero opuścić Syryę, gdy wszystkie polityczne i administracyjne środki przeprowadzone zostaną, bez tego bowiem władza prawna nie może działać skutecznie.

Gdyby Porta była nas wspierała, a było to niewątpliwie w jej samej interesie, wtedy mocarstwa jednogłośnie podzielałyby nasze widzenie rzeczy. — Lecz Porta wołała raczej na siebie wyłączenie przejąć prace utrzymać publiczny pokój, a jej pełnomocnik zaręczył, że tego dokaże. Oświadczenia jego w tym względzie były tak formalne, i tak bezwzględne, że konferencya widziała się spowodowaną uwzględnić je, i na ostatnich naradach postanowiła przedłużyć okupację tylko na trzy miesiące.

Rząd otomański wziął tem samem na siebie odpowiedzialność pewnych obowiązków, których dopełnienia opuszczając Syryę mamy prawo się domagać.

Koniec zaś depeszy wypowiada:

... Opuścimy więc Syryę w czasie oznaczonym paryskim traktatem, lecz nie wprzód, aż wypowiemy wszystko co nas zatrzyma, i póki nie zalecimy Portie, by nam dostarczyła dowodów, że istotnie tak jak mówi, ma w ręku swem dostateczne środki zabezpieczyć chrześcian od nawrotu nieszczęścia jakiego doznali. W taki sposób nie uchybimy naszym obowiązkom. Wyłożyliśmy mocarstwom powody, które nas spowodowały wierzyć, że przedwczesną byłoby rzeczą opuścić Syryę nim nastąpi reorganizacya w administracyi Libanu; nie zaniedbaliśmy niczego by skłonić Portę do dotrzymania wszystkich tych zobowiązań, które rząd w obec własnych poddanych przyjął na siebie powinien.

Nad to nie więcej Panie Margrabio uczynić nie mogliśmy; akt międzynarodowy zastrzeżenia nas od wszelkiej odpowiedzialności. Minął czas w którym byliśmy skrupowani warunkami nałożonemi na nas za wspólną umową i wspólnem porozumieniem z innemi gabinetami, odzyskaliśmy więc zupełną wolność sądu, i czynu.

Odtąd niezależni od osobnych stypulacji, stajemy się panami woli naszej i wypadków jak o nich sądzić mamy, jeźli by w Syrii na nowo zaszły, i nie potrzebujemy zatajać tego przed Portą, że odwieczne tradycye wkładają na nas obowiązek zapewnić chrześcianom Libanu skuteczną ochronę przeciw nowym prześladowaniom. Chciej Pan w tej myśli wyrazić się przed Ali Baszą, i doręcz mu Pan odpis tej depeszy.

— Przedwczoraj odbyło się jeneralne zgromadzenie akcyonaryuszów kanału Suez. Pan Lesseps złożył raport bardzo pomyślny, przyjęty z oklaskami radości. Połączenie obu mórz, chociaż jeszcze nie ostateczne i tylko dla mniejszych statków, ma nastąpić na rok przyszedł. — Koszta będą mniejsze jak obliczono; w pobliżu odkryto wielkie łomy kamienia.

— *Monitor* donosi, że rząd francuski zakupił muzeum Campana. Pan Ninwerkerke wkrótce uda się do Rzymu, aby objąć zbiór ten kosztowny.

— Dziennik wychodzący w Tarbes potwierdza pogłoskę o bliskiej podróży Cesarza do Pyrenejów, jakoteż o założeniu stałego obozu na wyzniesie Lannemezan, na sposób obozu pod Chalons. Ma być powołanych 25.000 ludzi, aby w obozie na Lannemezan wykonywać wielkie obroty.

— Pewien kupiec marsylski poniósłszy wielkie straty, odebrał sobie życie długim nożem, który wbijał w serce młotkiem. — Akademia umiejętności w Paryżu, w miejsce pana Tiedemann, mianowała członkiem swoim zagranicznym barona Liebiga z Mnichowa. Liebig otrzymał 31 głosów, a Wöhler z Göttingi 14. W Biskra (w Algieryi), dały się uczuć 30. kwietnia gwałtowne wstrząśnienia ziemi, lecz żadne zład znaczniejsze nie wynikło nieszczęście. — Jenerał Miramon, były prezydent republiki Meksykańskiej, przybył do Paryża z żoną, dziećmi i kilku krewnymi.

— *Patrie* donosi z Tuluzy z 15go maja: „Transportowe okręta „Arriege“, „Aube“, „Finistere“, parowe fregaty „le Cacique“, „Vauban“ i „Christophe Colombe“ otrzymały rozkaz zabierać na pokład żywność i węgle i być w pogotowiu, bo mają odpłynąć 19. Fregata „la Foudre“ odpłynęła z depeszami dla wiceadmirala Le Barbier de Tnan do wysp hyeryjskich; spodziewają się eskadry tu jego na d. 17., ażeby się przysposobić w dalszą drogę.

— Według listów nadesłanych do *Patrie* z Bejrutu, mieszkańcy Libanu Maronici, Druzowie i Matuale podali prośbę do Sultana o przywrócenie samosób jednego administracyjnego rządu. Na piastowanie tej godności dopraszają się o naczelnika z rodziny Chéab, emira Medjid, synowca i spadkobiercę po Emirze Beschir. Jestto znakomity i światły chrześcianin. Członkowie komisji europejskiej odjechali do Konstantynopola.

— *Monitor* ogłasza sprawozdanie, które minister spraw wewnętrznych przedłożył Cesarzowi o stanie zakładów karności i poprawy w roku 1859. W końcu owego roku było w 25 centralnych zakładach 22.419 dorosłych więźniów, a to 17.735 mężczyzn i 4684 kobiet. W 58 zakładach poprawy dla młodych zbrodniarzy liczono 7162 chłopców i 1759 dziewcząt, razem 8921 dzieci, 415 mniej niż w końcu roku 1858. Do ośmiu więzień departamentu Sekwany (Mazas Conciergerie, Clichy etc.) dostawiono w r. 1859 30.268 aresztantów (między tymi 21.383 mężczyzn); w więzieniach wszystkich innych departamentów siedziało na końcu roku tylko 15.911 aresztantów (12.624 mężczyzna a 3287 kobiet.)

Belgia.

(Traktat handlowy z Francyą. — Czynności w izbach.)

Bruxela, 15. maja. Na dzisiejszym posiedzeniu rozbiarała izba deputowanych zawarty dnia 1. maja z Francyą traktat literacki

i potwierdziła jednogłośnie. Traktat ten ogłasza wolny handel i obrót między obydwoma krajami wszystkim, co jest dziełem naukowym i sztuki. Rysunki przemysłowości i ryciny, także cechy (marki) fabryczne zostają pod ochroną wzajemnej gwarancji. W dyskusji zastanawiał tylko art. 2., gdzie chodzi o wydawanie chrestomatyi autorów francuskich: według tekstu traktatu powinny być w nich zamieszczane przepisy flamandzkie. — Izba przyzwoliła potem 62 głosami przeciw 4 kredyt 126.000 fr. na wojsko; względem organizacji wojska zaszła dość zwawa dyskusja między niektórymi członkami ostatecznej lewej strony, tudzież ministrami wojny i finansów. — Belgijscy fabrykanci cukru postanowili podać petycję do Króla, do senatu i do izb z zażaleniem, że przez francuski traktat handlowy zostają poszkodowani.

— Wczoraj ukończyła izba nareszcie dyskusję nad prawem względem budowli, i przyzwoliła je 71 głosami przeciw 5. Minister spraw wewnętrznych zażądał kredytu na 225.000 f., aby ułatwić przesłanie płodów przemysłu belgijskiego na wystawę londyńską. Pan Rogier zażądał także kredytu w kwocie 38.000 fr. na kupno biblioteki po Janie Müllerze zmarłym w Berlinie badacz przyrody.

Włochy.

(Wiadomości bieżące. — Okólnik ministra Króla Franciszka.)

Neapol. Potwierdza się, że powstańcy neapolitańscy tak w Fondi jak i w Maddaloni usiłowali stawić opór Piemontanom. Powstańcy z Maddaloni uwięzili transport żywności przeznaczony dla wojsk piemontekich a jeńców ujętych przy tej sposobności nie rozstrzelali, lecz wypuścili na wolność. Powstańcy z Fondi udali się w Abruzzi, co było pierwiastkowym celem ich wyprawy.

— *Gaz. de France* podaje następujący okólnik ministra Króla Obojga Sycylii do agentów Jego królew. Mości przy zagranicznych dworach:

Rzym, 6. maja. Mości Panie! Z polecenia Jego król. Mości naszego najmiłościwszego monarchy zajmuję się właśnie nową pracą względem teraźniejszej sytuacji w królestwie Obojga Sycylii; będzie tam mowa o postępowaniu Jego król. Mości i wzmianka, jako Jego królewska Mość pomimo prośb tylu wiernych poddanych powstrzymał się od wszelkich usiłowań restauracyjnych, uważając je jako daremne w tej chwili; tymczasem donoszę panu tylko, że w żadnym okresie historii Obojga Sycylii nie widziano tyle niespokojności, takiego wzburzenia i okrucieństwa w przytłumianiu dobrowolnych agitacji mieszkańców owych krajów.

Dosyć będzie, gdy panu wspomnę, że dyrekcja policji otrzymała w jednym dniu 250 telegramów o zaburzeniach w tych prowincjach: że rząd uzurpatora widział się zmuszonym rozbrajać całe kompanie gwardii narodowej, że nie licząc poległych w rozmaitych utarczkach. Piemontanie rozstrzelali przeszło 2000 jeńców, że wszystkie więzienia a nawet kilka klasztorów w stolicy i na prowincji napełnione są podejrzanymi. Uważałem za potrzebneawiadomić pana o tych wypadkach, abyś był w stanie oświecić publiczną opinię pod tym względem.

Del Re.

Niemce.

(Rozprawy w izbach bawarskich. — Wiadomości bieżące.)

Mnichów, 14. maja. A. Müller, deputowany z Palatynatu wraz z towarzyszami postawił wniosek, aby przedłożono projekt do ustawy, na mocy której wszyscy tak cywilni jak wojskowi za polityczne zbrodnie i przestępstwa w roku 1849 zaocznie skazani mogliby amnestję otrzymać. Referentem do tego wniosku był w wydziale dep. Keyl. Ten zaproponował wnioskowi nieprzyjmować; jednak w ciągu dyskusji zmienił swoje zdanie, i przystał aby wniosek przyjąć, lecz zmieniony na propozycję deputów. Edel w sposób następujący:

Jego król. Mości upraszać należy, aby raczył najmiłościwiej wziąć pod rozwagę odpowiednie rozszerzenie amnestyi udzielonej prawem z 22. grudnia 1849.

Wniosek ten postanowiono uchwalić jednogłośnie, gdy deputowany Völk oświadczył, że on jest za wnioskiem deputowanego Müllera i towarzyszy, przeto poniekąd tylko może głosować. Na drugim posiedzeniu wniosek deputów. Edela poprawiono w sposób następujący:

Jego król. Mości upraszać należy, aby odpowiednie rozszerzenie prawa o amnestyi z r. 1849 było wzięte pod rozwagę, jako też by odnośny projekt do ustawy mógł być przedłożony.

Ze strony ministerium stanu oświadczone, że wniosek nie może być uważany ani jako potrzebny, ani jako stosowny. W referacie, pisze *Gaz. wied.*, czytamy: Za zbrodnie i przestępstwa polityczne popełnione w Palatynacie w r. 1849 powołano przed sąd 333 cywilnych i 273 wojskowych, których wykluczono od amnestyi. Co do cywilnych, wydano 58 wyroków (3 na karę śmierci) przeciw obecnym, a 92 (z tych 89 na karę śmierci) przeciw wychodźcom. Liczba wyroków przeciw wojskowym obecnym wynosiła 259, zaocznych zaś 16. Żaden z skazanych nie znajduje się już w więzieniu: istnieje jeszcze 99 wyroków zaocznych, które zniósł był głównym powodem wniosku deputowanego A. Müllera.

— W **Frankfurcie** uchwaliło zgromadzenie prawodawcze jednogłośnie zanieść prośbę do senatu, ażeby frankfurcki poseł związkowy głosował i wstawał się usilnie za przywróceniem konstytucji heskiej z roku 1831. Zaproponowało także zniesienie stempla na dzienniki i przywrócenie ustawy druku z roku 1848.

Rosya i Królestwo Polskie.

(Doniesienia z Warszawy. — Szkoły i szkółki fińskie. — Najwyższy ukaz do rządzącego senatu.)

Warszawa, 15. maja. W dzienniku urzędowym — pisze *Gazeta pruska* — ogłoszone zostało dziś rozporządzenie o nagrodach za służbę cywilną w Królestwie. Te nagrody dzielą się na sześć klas: Najwyższe zapewnienie łaski; ranga rzeczywistego radcy stanu i dalej nadół; ordery; nadanie dóbr; upominki Jego Mości Cesarza i dary pieniężne. Rozporządzenie wyszczególnia między innemi, że nie można zalecać się samemu do nagrody, lecz potrzeba czekać przedstawienia władzy.

Gazeta szlaska pisze: Od kilku dni mówią głośno o ustąpieniu wojska z placów i ulic, a niektórzy puszczaają nawet pogłoskę, jakoby kilku obywateli miejskich ułożyli w tym względzie prośbę do Namiestnika i zbierali podpisy w mieście; ale wczorajsze i dzisiejsze dzienniki zbijają stanowczo te pogłoski.

Gazeta warszawska pisze: Na przedwczorajszym posiedzeniu Towarzystwa dobroczynności uchwalono za upoważnieniem Arcybiskupa, ażeby damy urządziły składki w kościołach katolickich dla zastąpienia ubytku w dochodach, jakiego doznało Towarzystwo w ostatnich czasach. Kwesty te rozpoczęły się już dzisiaj i będą trwać do końca maja, codziennie zrana i po południu, a po ukończeniu nabożeństwa majowego tylko w niedzielę i święta zrana. Dla uzyskania dalszych funduszy odprawione będzie także około 24. czerwca wielkie oratorium w kościele ewangelickim pod dyrekcją Moniuszki.

Petersburg, 11. maja. *Nord Korresp.* donosi, że konsystoryum uniwersytetu w Helsingfors otrzymało rozkaz wyższej władzy wypowiedzieć swoje zdanie względem zmiany co do nauki języka rosyjskiego w szkołach i na uniwersytecie. Zdaje się, że nauka tego języka nie będzie na przyszłość przedmiotem obowiązującym, że będzie tylko podana sposobność tym, którzy się go chcą wyuczyć. Co do szkółek wiejskich rozporządzono, ażeby 6 nauczycieli przyszłego seminaryum elementarnego wysłać niezwłocznie do najslawniejszych seminaryów za granicę, i nie zaniedbać niczego, co może poprawić stan szkółek w Finlandyi. — Pastor Cygnäus, którego plan organizacji zbadano, został mianowany nadinspektorem szkółek elementarnych.

— Manifestem Naszym, wydanym 19. lutego 1861 r., ogłosiliśmy o zatwierdzeniu przez Nas postanowień, które oznaczają przyszłe urządzenie włościan i ludzi dworskich, uwolnionych z zależności poddańczej, stanowią porządek gminnego zarządu włościan, szczegółowo wskazując nadane włościanom i ludziom dworskim prawa i wkładane na nich obowiązki względem rządu i właścicieli ziemskich, na gruntach których są osiedleni. Wykonawcy działań przygotowawczych do ułożenia tych postanowień i wezwani do udziału w samem ich ułożeniu, usprawiedliwili położone w nich zaufanie, przykładową czynnością, niezmordowaną pracą i gorliwym wypełnieniem włożonych na nich obowiązków. Na pamiątkę ukończenia układu wspomnianych postanowień i na pamiątkę chwalebnych prac ze strony wszystkich mających udział w sprawie oswobodzenia włościan z zależności poddańczej, ustanawiamy złote i srebrne medale według zatwierdzonego przez Nas rysunku dla noszenia w petycyi na wstążce orderu św. Alexandra, polecając rozdać te medale stosownie do danych przez Nas instrukcyi.

O utworzeniu tego medalu rządzący senat nie omieszką podać do wiadomości powszechnej.

Na oryginale własną Jego cesarskiej Mości ręką podpisano: *Alexander.*

Turcya.

(Doniesienia z Konstantynopola. — Oświadczenia i łaski chrześcianom. — Adresy z Bulgaryi. — Wychodźstwo Tatarów. — Doniesienia z Damaszku.)

Konstantynopol, 8go maja. *Journal de Constantinople* przyznaje, że wiadomości z Czarnogóry są niepokojące. Omer Basza wyrusza do Mostaru, aby mieć baczność na granicę serbską. Porta czyni wyrzuty księciu serbskiemu, że podburza do niepokoju i dostarcza broni. Omer Basza otrzymał rozkaz odebrać broń chrześcianom. Bośnia zachowuje się potąd spokojnie, lecz agitacje tam są wielkie. Ludność nie chce przyjmować pieniędzy papierowych, co już w samym Konstantynopolu zaledwo połowę mają wartości.

— Omer Basza jedzie do Rumelii, aby stanąć na czele komisji, która ma zbadać zażalenia chrześcian i zapewnić im jakąś pomoc. Zaraz za przybyciem do Heregowiny ma on ogłosić proklamację z następującymi przyrzeczeniami: powszechna amnestya za wszystko, co się dotąd stało; darowanie zaległych podatków, zapewnienie, że wolno będzie każdej wsi dwóch wójtów Muchtarów, a każdej Nahii dwóch Hodza-Baszów samodzielnie wybierać; wolność wyznania, jako też pozwolenie budować kościoły i używać dzwonów; ma także przyrzec: że Zabtom nie będzie wolno mieszkac po domach chrześciańskich; że sprawy właścicieli gruntów i dzierżawców będą uregulowane; że Muchtanowie i Kodza-Baszowie będą upoważnieni w każdym domu osobiście wybierać podatki i odstawać je do władz wyższych; że patriarchowie otrzymają polecenie posyłać chrześcianom tylko takich biskupów, którzy z ich plebienia pochodzą i biegli są w ich języku; nareszcie że nabycie własności gruntowej będzie znacznie ułatwione.

Do *Oest. Zig.* nadeszła wiadomość, że Omer Basza przybył do Antiwari i do mieszkańców Heregowiny wydał proklamację z powyższymi przyrzeczeniami. W końcu wzywa mieszkańców do

spokoju i porządku, a zagraża surowymi środkami przeciw wszelkim zaburzeniom.

Journal de Constantinople donosi, że postępowanie księcia Czarnogóry świadczy o jego lojalnych chęciach przyczynić się do tego, aby położyć koniec oblężeniu Niksichu. Sułtan otrzymał od ludności chrześcijańskiej z Nieh i Sheir Kheni w Bułgarii dwa adresy lojalności z wyrazem uczuć wierności i przywiązania.

Wychodźstwo Tatarów krymskich i nogajskich do Turcji zwiększyło się do tego stopnia, że rząd widział potrzebę pomnożyć liczbę członków rady kolonizacyjnej.

W prowincji Amassia, w powiecie Hewczy, zrzekła się ludność dobrowolnie wynagrodzenia za podwoły udzielane wychodźcom krymskim w sumie ogólnej 33.418 piastrow.

Uroczystości bajramu obchodzą w Damaszku z okazji pobytu w tem mieście Fuada Baszy z podwójną w tym roku świetnością. Wychodźstwo chrześcijan ustało, odkąd Fuad Basza przebywa w stolicy syryjskiej. Wielu wychodźców, a między nimi znany z swych bogactw Jan Frége, powróciło do Damaszku do swych dawniejszych zajęć.

Doniesienia z ostatniej poczty.

Tryest, 20. maja. Wczoraj przed południem zwiedzał Jego Ces. Mość zakłady wojskowe; o godzinie 5. była uczta dworska w mieście, na którą zaproszeni byli angielscy oficerowie. W Miramar, które było otwarte dla publiczności, przechadzały się tłumy ludu; w nocy była serenada stowarzyszenia sztylerowskiego. Dziś msza polowa, spuszczenie z warsztatu statku kanonierskiego w Stabimento tecnico, tombola, strzelanie do tarczy, oświetlenie miasta i odwiedziny Ich Mości Cesarstwa w oświetlonym uroczyscie wielkim teatrze.

Parż, 21go maja. Dzisiejszy *Monitor* donosi: Niektóre dzienniki włoskie podały list, który Cesarz miał pisać do Murata. Chociaż Cesarz zgał list, który kuzyn jego ogłosił niedawno bez jego pozwolenia, możemy przecież zapewnić, że nie odjął mu przeto w żaden sposób swojej przyjaźni.

Turyń, 20. maja. Na interpelację kilku deputowanych odpowiedział minister spraw wewnętrznych, że zachodzą wprawdzie trudności administracyjne, ale nie okazuje się żadne niebezpieczeństwo polityczne. Przytłumienia band zbójceckich dokonali Piemontanie ze stratą tylko 30 zabitych i raniomych.

Nowy Jork, 7. maja. Lincoln żąda wysłania wojsk i broni do Washingtonu. Wirginia oświadczyła, że przeszkodzi inwazji.

Północna Karolina, Tennessee i Arkansas występują również nieprzyjaźnie przeciw unii. Wiadomość niesie, że wojska związkowe obsadzą Baltimore.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 22. maja.

Hotel rosyjski: PP. Lewkowicz Michał Hudin, z Kijowa. — Augustynowicz Bolesław i Seweryn, z Kniażego. — Niezabitowski Lub., c. k. poruczn., z Zameczka. — Hr. Dzieduszycki Stan., z Niesłuchowa. — Wiśniewski Tad., z Krystynopola.

Hotel europejski: Ryłski Henryk, z Ostrowa. — Zagórski Michał, z Dłuzowa.

Hotel Kuhna: Obertyński Stan., z Tuszkowa. — Ptaszyński Szcz., z Nowosiółek. — Uleniecki Kwir., z Jarunkowa. — Fürgartner Maur., z Bereścian. Pod koleją żelazną: Dylewski Mar., z Rolowiec. Pod tygrysa: Madejewski Winc., z Podciemny. Do domu nr. 181¹/₄: Thullie Jan, z Rzepniowa.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 22. maja.

PP. Łokuciejowski Lud., do Łukawicy. — Glixelli Teodor, do Chodorowier. — Sobolewski M k., do Draganówki. — Lityński Mel., do Firlejówki. — Hr. Komarnicki Karol, do Złoczowa. — Sobolewski Stan., do Draganówki. — Lewkowicz Michał Hudin, do Przemyśla. — Rusocki Józef, do Lipicy. — Terlecki Wik., do Huszowa.

W teatrze niemieckim opera: „Alessandro Stradella.“

Występ gościnny panów Prellingera z Wiesbaden i Humbsera z Hamburga.

Jutro na scenie polskiej: „Marya Joanna kobieta z gminu,“ dramat w 5 aktach a 6 obrazach z francuskiego.

Spobstrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 20. i 21. maja 1861.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 30° Reaum	Stopień ciepła według Reaum	Stan powietrza wilgotnego	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
7. god. zrana	327.41	+ 2.5	85.2	południowy	si. śnieg
2. god. po poł.	327.13	+ 7.0	78.4	"	" pochmurno
10. god. wiecz.	326.97	+ 4.0	88.4	"	" deszcz
Śnieg i ilość deszczu 0...48.					
7. god. zrana	325.32	+ 6.1	70.9	zachodni	si. deszcz
2. god. po poł.	325.11	+ 5.4	87.3	południowy	" pochmurno
10. god. wiecz.	325.89	+ 4.4	81.1	zachodni	" "
Ilość deszczu 1...48.					

Kurs lwowski.

Dnia 22. maja.

	gotówka		i towarami	
	zl.	c.	zl.	c.
Dukat holenderski	6	63	6	69
Dukat cesarski	6	67	6	74
Półimperyal zł. rosyjski	11	38	11	55
Rubel srebrny rosyjski	2	22	2	25
Talar pruski	2	11	2	15
Polski kurant i pięciozłotówka	—	—	—	—
Galicj. listy zastawne w. a. za 100 zł.	81	60	82	20
" " m. k. za 100 złr.	85	63	86	25
Akcyje gal. kol. żelaz. Karola Ludwika	157	—	159	—
Galicyskie obligacje indemnizacyjne	67	38	68	—
5% Pożyczka narodowa	78	80	79	80

Telegrafowany kurs wiedeński papierów i weksli.

Dnia 22. maja.

Z pożyczki narod. po 5% za 100 złr. 79.60. Metaliki po 5% za 100 zł. 67 80; po 4¹/₂% za 100 zł. —; po 4% za 100 zł. —. Obligacje indemnizacyjne: Niższej Austrii po 5% za 100 zł. —; Węgier —; Galicji —; Bukowiny —; Akcyje Banku narodowego sztuka 774 —; instytutu kredytowego dla handlu i przemysłu 175.40; niższo-aust. towarzysztwa eskomtowego —.

Listy zastawne. Galic. instyt. kred. po 4% za 100 zł. —.

Wexlowy. Srebro za 100 zł. połudn. niemieck. waluty 140.50. — Lipsk za 100 talarów —. Londyn za 10 funtów szterl. 141. —. Medyolan za 100 zł. waluty austriack. —. Parż za 100 fr. —.

Kurs złota. Dukaty ces. mennicze 6.73, dukaty ces. pełnej wagi —. korony —. półkorony —. Srebro —.

KRONIKA.

(Szarańcza) Z Besarabii donoszą, że szarańcza zagnieździła się tam na przestrzeni 45.000 dziesiątn. Podobne wiadomości nadchodzą także z gubernii Kijowskiej, Połtawskiej i Podolskiej, i łatwo być może, że w tym roku dotknie ta plaga całą zachodnią Rosję.

(Klasa stróżów domowych w Paryżu) stała się tak butną w dzisiejszych czasach, że mieszkańcy domów narażeni są częstokroć na rozmaite przykrości, a nawet straty przez złośliwość tych tyranów domowych. Na dowód posłużyć może proces, który wytoczył niedawno niejaki pan Lavaysse gospodarzowi domu Payn za opieszałość i złośliwość stróża, a wydany w tej sprawie surowy wyrok trybunału sądowego okazuje dostatecznie, jak powszechnie musi być oburzenie ludności paryskiej na zuchwalstwo tych ichmościów. Trybunał sądowy skazał właściciela domu Payn na zapłacenie swemu czynszownikowi Lavaysse kwoty 500 franków tytułem wynagrodzenia strat, jakie poniósł przez opieszałość stróża jego; prócz tego musiał zobowiązać się Payn, że w przeciągu ośmiu dni odprawi swego stróża, a pan Lavaysse otrzymał upoważnienie na przypadek, jeśli by to nie nastąpiło, wydalić stróża z domu przy pomocy komisarza policyjnego. Nadto rozporządził trybunał sądowy: 1) ażeby na przyszłość sypiał stróż zawsze sam w swojej łóż i na każde żądanie mieszkańców otwierał drzwi natychmiast czy to we dnie czy w nocy, a 2) ażeby niezwłocznie oddawał wszelkie papiery, listy i pakiety, nadchodzące dla pana Lavaysse, gdyż w przeciwnym razie będzie właściciel Payn zmuszony zapłacić za każde przekroczenie tego rozkazu 100 fr. swemu czynszownikowi; a nakoniec skazany jeszcze został właściciel domu na zwrócenie wszelkich kosztów sądowych.

(Raport sądownictwa kryminalnego we Francji w r. 1859) podaje następujące daty statystyczne: Przeciętny peryód sesyi, który w roku 1855 wynosił 9 dni, zmniejszył się w r. 1859 na siedm dni. Sądy policyi poprawce

restrzygnęły w 1859 roku o 12.000 wypadków i skazały o 15.000 obywateli mniej niż w roku 1858. Zestawienie zbrodni popełnionych w latach 1851 do 1859 przedstawia następujące cyfry: Liczba skrytobójstw, która w 1851 roku wynosiła 280, spadła do roku 1859 na 186. Morderstwa zmniejszyły się ze 196 w roku 1851 do roku 1854 na 149; odtąd jednak zaczęły się znowu pomnażać i w roku 1859 wynosiły już o 15 więcej. W rubryce dzieciobójstwa pokazują się pożałowania godny wzrost od r. 1851 do 1859, w ciągu tych lat bowiem wynosiła ich liczba kolejno: 164, 184, 196, 198, 173, 190, 208, 224 i 236. Wypadki czynnego oporu przeciw urzędnikom i poranienia ich zmniejszyły się z roku 1851 o 36 do roku 1859. Liczba wszetecznych z machów na dorosłych wynosiła w 1851 roku 242, spadła do 1855 roku na 160, odtąd wzrastała znowu aż do 226 w roku 1859. Wypadki porubstwa na dzieciach pomnożyły się z 615 w roku 1851 na 718 w roku 1859. Podstępne bankructwa pomnożyły się od 1851 do 1855 roku o 59, ale odtąd zmniejszyły się znowu do roku 1859 o 34; w ostatnim roku wynosiła ich liczba 67. Kary śmierci zmniejszyły się z 45 w roku 1851 na 36 w roku 1859. Na deportację skazany został tylko jeden więzień w roku 1857, a odtąd żaden więcej. W ogóle było skazanych w 18 8 roku 4164, w r. 1859 3762; uwolnionych było w ogóle w 1858 roku 1211, w 1859 r. 1230. Oprócz gwałtownych wypadków śmierci rozpoznawanych w 1859 roku 15.260 wypadków śmierci, 1568 z pomiędzy nich okazało się naturalnymi; 9793 było przypadkowych, a 3899 przez samobójstwo. Liczba przypadkowych wypadków śmierci powiększyła się w roku 1859 o 1366 w porównaniu z rokiem 1858, a to prawie wyłącznie przez utonięcie. Liczba wypadków śmierci wynosiła w 1858 roku 3307, a w 1859 r. 4413. Liczba samobójstw była prawie równa w obudwu tych latach, a dzieliła się co do płci 784 mężczyzn i 216 kobiet na 1000.